

**ГОРАНА ЛЕМАЈИЋ, ЈЕЛЕНА НЕДИЋ, СИРМИЈУМ
КРОЗ СЛИКЕ И РЕЧИ, ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ
СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ, СРЕМСКА МИТРОВИЦА,
2016, 32 СТР.**

У издању Завода за заштиту споменика културе из Сремске Митровице у 2016. години објављена је књига за децу *Сирмијум кроз слике и речи*. У њој је на едукативно–забаван начин представљена историја града у античко доба. С обзиром на сложене захтеве које је потребно испунити приликом уобличавања и саопштавања садржаја на начин који ће одговарати интелектуалним карактеристикама узраста, од чега умногоме зависи и рецепција дела, није неуобичајено што у дечијој литератури нема много радова који се баве темама из прошлости. Прихватајући изазов, ауторке Горана Лемајић и Јелена Недић успеле су да обједине знање и искуство у раду на заштити културног наслеђа са неоспорним стваралачким даром, што је резултирало књигом намењеном млађој ученичкој популацији. Писана је са намером не само да читаоци из ње нешто науче, већ и да код њих пробуди радозналост за самостално истраживање и мотивише их да боље упознају свој град.

Управо ће ова књига за многе бити њихов први сусрет са откривањем прошлости. Оно почиње приказивањем Сирмијума уцртаног на карти Римског царства, „једне од најтрајнијих и највећих држава које су икада постојале“ (стр. 2). Издвојивши га тако као тему обраде, читаоци ће моћи да прате историју античког града од доласка Римљана у I веку, па све до краја VI века када је коначно разорен услед аварске најезде. При томе су, на поступан и логичан начин, предочени чиниоци који су утицали да се из првобитно праисторијског насеља развије у један од најзначајнијих градова царства. Свој највећи процват Сирмијум је доживео у III и IV веку када је због изузетног војно–стратешког значаја који је имао за римске царе, проглашен за једну од четири престонице. У граду се и данас могу видети бројни остаци који сведоче о овом значајном периоду његове прошлости.

Како би најмлађим читаоцима ефикасно приближиле културно–историјске вредности које се налазе у њиховој непосредној околини, ауторке се опредељују за интерактиван приступ. Да би то постигле, доследно кроз целу књигу користе различите могућности посредовања садржаја у форми слике, стиха, једноставних примера. Иновативан у том смислу је и начин излагања у коме су у току основног текста дати и разноврсни задаци осмишљени тако да мисаоно активирају читаоца. Уједно су и прилика да се прочитано практикује: да се обуче опрема римском војнику, доцртају делови градских бедема и уреди простор некадашњег хиподрома. Поред ових једноставнијих, у књизи се могу наћи и сложенији захтеви попут задатка у коме се вежба значење римских бројева, са којима се ученици често не сналазе најбоље, па до оних који ће их учити „занату“ историчара показујући им колику вредност за научнике, као важан историјски извор, имају новчићи са урезаним ликовима римских царева.

Као што се из претходно реченог види, велика пажња посвећена је дидактичком обликовању књиге. Ауторке пре свега воде рачуна о узрасним карактеристикама и развојним могућностима читалаца: капацитету пажње, опсегу знања и искуства, интелектуалним способностима. У складу са тим прилагодиле су заступљеност текста и слике, сложеност и количину информација у књизи. Посебна пажња посвећена је овладавању кључним појмовима из историје старог века. За сваку реч за коју се претпоставља да је непозната већини ученика дато је објашњење њеног значења: колонија, провинција, Римљани, варвари, мозаик, аквадукт, терме, хореум, базилика, хиподром, црквени сабори. Ова компонента доприноси бољем разумевању основног текста, а остварује и важан образовни задатак, нарочито ако имамо у виду потешкоће које ученици имају са разумевањем и изграђивањем појмова у настави историје.

Посебан квалитет књиге је у њеном ликовно–графичком дизајну. Ово у великој мери одређује позитиван први утисак о књизи и њену мотивациону вредност. Као допуна основном тексту, илустрације остварују и важну дидактичку функцију. Знатно олакшавају разумевање и служе као ослонац памћењу прочитаног. То је нарочито важно на млађим узрастима који још увек нису овладали апстрактним мишљењем и код

којих је мисаона активност неодвојива од визуализације. Технички је то реализовано тако да не ремети прегледност и читљивост књиге.

Пошто су научили нешто о свом граду у периоду његове најстарије прошлости, у другом делу књиге издвојеном поднасловом *Како је некада изгледао Сирмијум и како се у њему живело* (18–32) читаоци ће моћи детаљније да сазнају како се одвијао свакодневни живот обичних људи. У књизи је дат план града на коме су уцртани поједини његови делови и дата објашњења термина којима су означени. Град је био простран, окружен бедемима, имао је аквадукт који је служио за снабдевање водом. Унутар његових зидина приказани су градски трг (форум), јавна купатила (терме), као и царска палата и хиподром на коме су се одржавала разна такмичења и свечаности. На страницама које следе ауторке уводе читаоце и у изглед кућа украшених фрескама и мозаицима дајући им прилику да их сами доврше или обоје, или из њих уклоне погрешно уцртане предмете који припадају садашњости, а не времену о коме је реч. Једнако живо и занимљиво приказан је свакодневни живот становништва Сирмијума: дечје игре, школовање, одлазак на пијацу, а затим и одевање, накит, хигијена, исхрана. Потпунијем доживљају уз богате илустрације доприносе песмице које представљају оригиналну ауторску творевину.

Завршавајући књигу, ауторке објашњавају зашто је прошлост римског града Сирмијума, од које су читаоци удаљени око две хиљаде година, њима заправо веома блиска и важна. Остаци античког града налазе се на територији данашње Сремске Митровице, највећим делом испод површине земље. Сва знања која се могу пронаћи у књизи доступна су захваљујући истраживањима историчара и археолога. Реконструкција прошлости могућа је захваљујући материјалним остацима као што су на пример шлем из Беркасова, римски новац, накит, који се данас чувају у домаћим и страним музејима, а са којима су се читаоци сусрели док су решавали задатке у књизи.

На крају остаје да се још једанпут укаже на тешкоће са којима се суочавају аутори приликом прилагођавања садржаја млађим школским узрастима, нарочито када је реч о старијим периодима историје. Потребно је пажљиво примерити узрасту садржај, његов обим, дубину и начин презентације. За то је неопходна висока стручна и методичка оспособљеност. Ауторке, Горана Лемајић и Јелена Недић, у том смислу отишле су корак даље, уграђујући у књигу методе које од читалаца

захтевају активан однос према тексту. Овако обликована, књига остварује важне образовне, васпитне и културне функције. На тај начин у потпуности оправдава своју едукативну намену. Стога може да послужи и као помоћна литература у настави.

Паулина Човић
Филозофски факултет у Новом Саду,
Докторске студије Историје
covic.paulina@gmail.com

Primljeno: 1.5.2017.
Prihvaćeno: 14.8.2017.